

Nümunəvi peşə standartı
Peşə standartı üzrə qiymətləndirmə nümunəsi
Müəssisələr  c n nümunəvi təlim standartı

Traktorçu

 ngilis dilində adı: Tractor Operator

N: 8341-2-00013-01

Azərbaycan Respublikasının  m k və  halinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi və Dünya Bankının birgə həyata keçirdiyi “Sosial M dafi nin  nkişafi” layihəsinin “ISCO 88/08-  uyğun t kmill şdirilm ş peşə standartlarının v  əlaqədar təlim standartlarının hazırlanması” tapşırığı c rçiv sində “GOPA Consultants” v  “SEFT Consulting” tərəfindən hazırlanmışdır.

Bakı
Noyabr, 2012-ci il

İSTİFADƏ OLUNAN ANLAYIŞLAR

Bacarıq

Verilmiş iş üzrə vəzifə və fəaliyyətləri yerinə yetirmək qabiliyyətidir.

Bacarıq səviyyəsi

Həyata keçirilən fəaliyyətlərin əhatəliliyi və mürəkkəbliyi ilə müəyyən olunur, burada fəaliyyətlərin mürəkkəbliyi əhatə üzərində üstünlüyə malikdir. Hər bir bacarıq səviyyəsi üzrə müvafiq bilik səviyyəsi tələb olunur. ISCO-da, eləcə də Məşğulluq Təsnifatında aşağıdakı dörd geniş bacarıq səviyyəsi müəyyən edilir:

Birinci bacarıq səviyyəsi

Birinci bacarıq səviyyəsi üzrə peşələr sadə və dövrü fiziki fəaliyyətlərin yerinə yetirilməsini zəruri edir. Bundan əlavə, birinci bacarıq səviyyəsində bir çox peşələr fiziki güc və dözümlülük tələb etdiyi halda, əksəriyyətində sadə yazıb-oxuma və rəqəmlərlə işləmə bacarığı tələb olunur. Bu bacarıqlara ehtiyac duyulduğu halda belə, onlar işin əsas hissəsini təşkil etmir.

Birinci bacarıq səviyyəsinə daxil olan bəzi peşələrdə səriştəli fəaliyyət üçün ibtidai təhsili və ya əsas təhsilin birinci mərhələsini başa vurmaq (ISCED üzrə 1-ci səviyyə) tələb oluna bilər. Bəzi işlər üçün isə iş yerlərində qısamüddətli təlimlər tələb oluna bilər.

Birinci bacarıq səviyyəsi üzrə təsnifatlaşdırılan peşələr ixtisası olmayan işçi qüvvəsini əhatə edir.

İkinci bacarıq səviyyəsi

İkinci bacarıq səviyyəsi üzrə bütün peşələrdə səriştəli fəaliyyət üçün tələb olunan bilik və bacarıqlar, adətən, ümumi orta təhsilin birinci mərhələsini başa vurmaqla (ISCED üzrə 2-ci səviyyə) əldə olunur. Bəzi peşələrdə ümumi orta təhsilin ikinci mərhələsini bitirmək zəruri hesab olunur (ISCED üzrə 3-cü səviyyə) ki, bura ixtisaslaşmış peşə təhsili və iş yerlərində həyata keçirilən təlim də daxil ola bilər. Müəyyən peşələr ümumi orta təhsili bitirdikdən sonra ilk peşə-ixtisas təhsili almağı (ISCED üzrə 4-cü səviyyə) tələb edir. Bəzi hallarda isə iş təcrübəsi və iş yerlərində həyata keçirilən təlim formal təhsili əvəz edə bilər.

İkinci bacarıq səviyyəsi üzrə təsnifatlaşdırılan peşələrə ixtisaslı işçilər daxildir.

Üçüncü bacarıq səviyyəsi

Üçüncü bacarıq səviyyəsindəki peşələr, adətən, ixtisaslaşmış sahə üzrə geniş praktiki, texniki və metodoloji biliklər tələb edən mürəkkəb texniki və praktiki fəaliyyətlərin yerinə yetirilməsini əhatə edir. Bu bacarıq səviyyəsi üzrə peşələr, ümumiyyətlə, yüksək səviyyədə yazıb-oxuma və rəqəmlərlə işləmə bacarığı, eləcə də inkişaf etmiş ünsiyyət bacarığı tələb edir.

Üçüncü bacarıq səviyyəsi üzrə tələb olunan bilik və bacarıqlar, adətən, ümumi orta təhsil bazasına əsaslanan təhsil müəssisələrində 1-3 illik təhsil vasitəsi ilə əldə olunur (ISCED üzrə 5b səviyyəsi). Azərbaycanda bu bacarıq səviyyəsinə uyğun təhsil adətən orta ixtisas təhsili müəssisələrində (kolleclər) verilir. Bəzi hallarda müvafiq sahə üzrə geniş iş təcrübəsi və iş yerlərində həyata keçirilən uzunmüddətli təlim formal təhsili əvəz edə bilər.

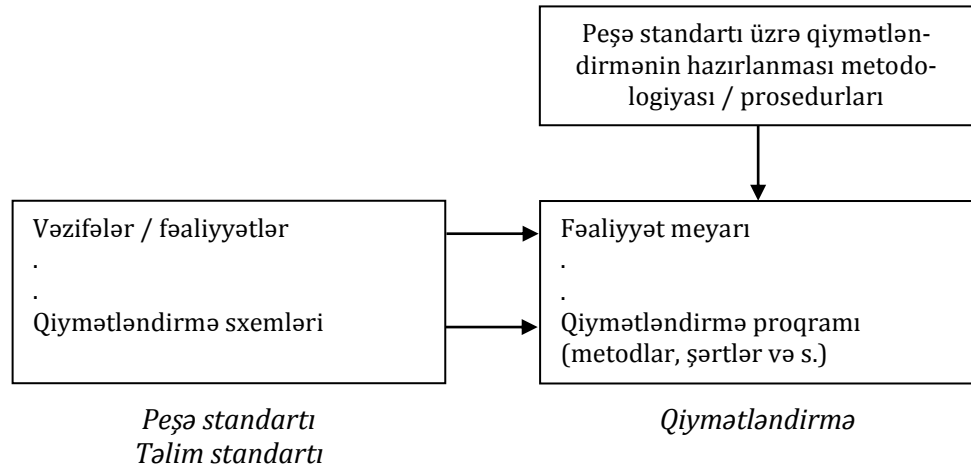
Üçüncü bacarıq səviyyəsi üzrə təsnifatlaşdırılan peşələr əsasən texniki işçiləri əhatə edir.

	<p><i>Dördüncü bacarıq səviyyəsi</i></p> <p>Dördüncü bacarıq səviyyəsinə, adətən, ixtisaslaşmış sahə üzrə geniş nəzəri və praktiki biliklər əsasında mürəkkəb problemlərin həlli və qərarların qəbul edilməsini tələb edən fəaliyyətlərin yerinə yetirilməsi daxildir. Bu bacarıq səviyyəsi üzrə peşələr, ümumiyyətlə, yüksək səviyyədə yazıb-oxuma və rəqəmlərlə işləmə bacarığı, eləcə də təkmilləşmiş ünsiyyət bacarığı tələb edir.</p> <p>Dördüncü bacarıq səviyyəsi üzrə tələb olunan bilik və bacarıqlar, adətən, ali təhsil müəssisələrində birinci və ya daha yüksək elmi dərəcənin verilməsi ilə yekunlaşan 3-6 illik təhsil vasitəsi ilə əldə olunur (ISCED üzrə 5a səviyyəsi və ya daha yüksək səviyyə). Bu bacarıq səviyyəsi üçün Azərbaycanda adətən bakalavriat və daha yüksək təhsil pillələri uyğun gəlir.</p> <p>Dördüncü bacarıq səviyyəsi üzrə təsnifatlaşdırılan peşələrə menecerlər, mühəndislər, müəllimlər, həkimlər və s. daxildir ki, bunlar çox vaxt peşəkarlar adlandırılır.</p>
Bilik	Təhsil və ya təcrübə vasitəsilə əldə edilən məlumat və faktlar toplusunu əhatə edir.
Əlavə / ümumi səriştələr	Müvafiq əmək fəaliyyətini həyata keçirə bilmək üçün tələb olunan səriştələrə əlavə olaraq, arzuolunan faydalı səriştələri əhatə edir. Buraya əmək fəaliyyətini təkmilləşdirə bilən, bir çox peşələr üçün ümumi olan və gələcəkdə tələb olunacaq səriştələr daxildir. Bunlar işçilərin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi üçün əsas kimi çıxış etmir.
Əvvəlki təlimin tanınması	<p>Harada və necə təhsil almasından asılı olmayaraq, qeydə alınmış ixtisaslar və vahid standartlar baxımından insanların əvvəlki təliminin tanınması prosesidir. İnsanlar təhsil müəssisəsində formal təlim keçmələrindən və ya qeyri-formal təlim əldə etmələrindən asılı olmayaraq, öyrənmə prosesini heç vaxt dayandırmırlar.</p> <p>Əvvəlki təlimin qiymətləndirilməsi və tanınması prosesi aşağıdakı kimidir:</p> <ul style="list-style-type: none">• Şəxsin nə bildiyi və nə bacardığının müəyyənləşdirilməsi;• Şəxsin bilik və bacarıqlarının xüsusi standartlar, səriştələrin qiymətləndirilməsi üzrə əlaqəli meyarlar ilə müqayisə edilməsi;• Bu standartlara münasibətdə təlimin qiymətləndirilməsi;• Şəxsin formal, qeyri-formal və informal təlimlər vasitəsilə keçmişdə topladığı bacarıq, bilik və təcrübənin tanınması.
Fəaliyyət	Fərdin vəzifələrinin bir hissəsi olan iş və ya məsuliyyəti əks etdirir. Buna görə də vəzifə bir sıra fəaliyyətlərə bölünür.
Formal təlim	Azərbaycan Respublikasının təhsil və təlim müəssisələrində həyata keçirilir, dövlət təhsil sənədinin verilməsi ilə nəticələnir. Təhsil müəssisələrində formal təlimlər dövlət təhsil standartlarına uyğun olaraq aparılır. Əldə edilən səriştələr testlər vasitəsilə yoxlanılır və dövlət təhsil sənədi verilir.
Informal təlim	Özünü-təlim yolu ilə bilik və bacarıqlara yiyələnmənin formasıdır. Təhsil və təlim müəssisələrindən kənarında həyata keçirilir və təbii olaraq gündəlik həyatımızda müşahidə olunur. Formal və qeyri-formal təlimdən fərqli olaraq, informal təlim çox vaxt qeyri-ixtiyari baş verir və beləliklə, hətta fərdlərin özləri də səriştələrinin artırılmasında onun rolunu hiss etməyə bilər (məsələn, kütləvi informasiya vasitələrindən, ictimaiyyət arasında gündəlik qarşılıqlı əlaqələrdən və ümumi münasibətlərdən məlumatın əldə edilməsi).

	<p>O, təlimin həyata keçirilməsi sahəsində (xüsusilə) ixtisaslaşmamış hər hansı bir şəxs (yəni ailə üzvləri, digər əlaqəli şəxslər və s.) tərəfindən istiqamətləndirildiyi halda, məqsədli xarakter daşıya bilər. Informal təlim ölkə səviyyəsində qəbul edilən diplom və sertifikatların verilməsi ilə nəticələnir.</p>
İş	<p>Fərdin işəgötürən üçün və ya sərbəst məşğulluq şəraitində həyata keçirdiyi vəzifə və ya fəaliyyətlərin toplusudur (ISCO-08 -ə uyğun olaraq).</p>
İşə yanaşma	<p>Müəyyən ideya, obyekt, şəxs və ya vəziyyətə müsbət və ya mənfi münasibəti əks etdirir.</p> <p>Yanaşma fərdin fəaliyyət seçimini, çətinlik, həvəsləndirmə və mükafatlara (hamısı birlikdə stimullar adlanır) cavab reaksiyasını müəyyən edir. Bu baxımdan yanaşma iş üçün xeyli vacibdir.</p> <p>Yanaşmanın 4 əsas komponenti var: (1) Emosional: hiss və həyəcan; (2) İdrak: məntiqlə həyata keçirilən inam və fikirlər; (3) İradə: fəaliyyət meylləri; (4) Qiymət: stimullara mənfi və ya müsbət münasibət.</p>
Qeyri-formal təlim	<p>Təhsil sistemi ilə paralel şəkildə aparılır və dövlət təhsil sənədinin verilməsi ilə müşayiət olunmur. Qeyri-formal təlimlər iş yerlərində və ya formal təlim sistemlərinə yardım üçün yaradılmış təşkilat və ya mərkəzlərdə, dərnlərdə, fərdi məşğələlərdə, vətəndaş cəmiyyəti təşkilatları və qruplarında həyata keçirilə bilər.</p>
Qiymətləndirmə metodu	<p>Səriştəni ölçmək üçün üsul və ya alətdir.</p>
Qiymətləndirmə paketi	<p>Fəaliyyət meyarı da daxil olmaqla fərdin səriştələrinin qiymətləndirilməli olduğu müxtəlif qiymətləndirmə metodlarıdır.</p>
Qiymətləndirmə sxemi	<p>Qiymətləndirmə standartlarının vəzifələrini və onların yerinə yetirilmə istiqamətlərini müəyyən edir.</p> <p>Peşə standartları üzrə qiymətləndirmənin məqsədi fərdin müvafiq peşə standartını fəaliyyətlər, vəzifələr və ya tapşırıqlar üzrə həyata keçirə bilməsini müəyyən etməkdir. Sözügedən tapşırıqlar, peşə standartında müəyyən edilən texniki bacarıqları, planlaşdırma və problemləri həlləmə biliklərini, gözlənilməz vəziyyətlərdə hərəkət etmək bacarığını, digər şəxslər ilə işləmək bacarığını və ünsiyyət bacarıqlarını əhatə etməlidir.</p> <p>Peşə standartları üzrə qiymətləndirmənin məqsədlərinə, digər məsələlərlə yanaşı, aşağıdakılar daxildir:</p> <ul style="list-style-type: none">• İşəgötürmə;• Karyera yüksəlişi;• Bilik və bacarıqlarda olan boşluqların və təlim ehtiyaclarının müəyyən edilməsi;• İşçi heyətinin qiymətləndirilməsi. <p>Qiymətləndirməni planlaşdırma zamanı onun xarakterik cəhətlərinə xüsusi diqqət yetirmək lazımdır: qiymətləndirmə hansı interval çərçivəsində həyata keçirilməlidir, hansı hədəflər müəyyən edilməlidir, hansı qiymətləndirmə metodları daha məqsəduyğundur. Qiymətləndirmə sxemi aşağıdakı qiymətləndirmə metodlarından 2 və ya 3-nü əhatə etməlidir: i) Əmək fəaliyyətinin müşahidə edilməsi; ii) İşin nəticəsinin qiymətləndirilməsi; iii) Simulyasiya; iv) Suallar (şifahi və ya yazılı); v) Layihə işi; vi) Portfel əsasında qiymətləndirmə; vii) Dinləmə qiymətləndirməsi; viii) Fərdi</p>

araşdırmalar; ix) Müştəri qiymətləndirməsi (məsələn, müştəri sorğu formaları), ekspert və şəxsi qiymətləndirmə və s.

Peşə standartı və peşə standartı üzrə qiymətləndirmə arasındakı əlaqə aşağıdakı sxemdə göstərilmişdir.

Məşğulluq təsnifatı (MT)

Ölkədə əmək bazarının inkişafına, beynəlxalq təcrübədə qəbul edilmiş uçot və statistikaya uyğun olaraq ISCO-08 təsnifatından istifadə edilməklə, onun genişləndirilməsi əsasında 2010-cu ildə hazırlanmışdır. Onun strukturu ISCO-08 təsnifatının strukturu ilə eynidir. MT Standartlaşdırma, Metrologiya və Patent üzrə Dövlət Komitəsinin 20 Dekabr 2010-cu il 180 sayılı qərarı ilə təsdiq edilmiş və AZT041-2010 nömrəsi ilə dövlət qeydiyyatına alınmışdır.

Peşə

Yüksək oxşarlıq dərəcəsinə malik əsas vəzifə və fəaliyyətlərdən ibarət olan işlərin məcmusudur. Şəxsin hər hansı bir peşə ilə bağlılığı onun hazırda tutduğu vəzifə, əlavə və ya əvvəlki işləri vasitəsi ilə müəyyən olunur.

Peşə standartı

Konkret peşə sahələrində işçilərin yerinə yetirdikləri əmək funksiyalarına qoyulan ümumi tələbləri sistemli şəkildə əks etdirən normativ sənəddir. O, müvafiq səriştələr çərçivəsində işçinin bilik, bacarıq və vərdisləri nəzərə alınmaqla, onun əmək funksiyalarını yerinə yetirməsinə imkan verəcək konkret vəzifə öhdəliklərinin və fəaliyyətlərin siyahısını özündə ehtiva edir. Peşə standartı işdəki rolu təyin etməyə, işçinin fəaliyyətini qiymətləndirməyə, eləcə də, təkmilləşmə, peşə yüksəlişi üçün yollar müəyyən etməyə və hazırlamağa kömək edə bilər.

Peşə standartları ISCO-ya və Məşğulluq təsnifatına uyğun olaraq təsnifatlaşdırılır.

Peşə standartı üzrə qiymətləndirmə nümunəsi

Qiymətləndirmə hər hansı bir sahədə səriştənin aşkar edilməsi məqsədilə fərdin fəaliyyətinin aydın şəkildə müəyyən edilmiş standartlar ilə müqayisədə ədalətli və dəqiq şəkildə ölçülməsinə imkan verən prosesdir. İş yerinin qiymətləndirilməsi prosesi iş yeri ilə bağlı gündəlik fəaliyyətin tərkib hissəsini təşkil edir. Qiymətləndirmə zamanı əldə edilən nəticələr fərdlərə öz işlərini necə yerinə yetirdiyini öyrənməyə imkan verir. Bu, biliklərin, bacarıqların, yanaşma və davranışın inkişaf etdirilməsində, beləliklə, səriştənin nümayiş etdirilməsində onlara yardım edir.

Peşə standartı üzrə qiymətləndirmə nümunəsi qiymətləndirmə sxemi, fəaliyyət meyarları, qiymətləndirməni həyata keçirmək üçün zəruri qiymətləndirmə metodları və resurslarını əhatə edir.

Peşələrin Beynəlxalq Standart Təsnifatı (ISCO)	<p>Beynəlxalq Əmək Təşkilatının (BƏT) məsul olduğu əsas beynəlxalq təsnifatlardan biri olmaqla, beynəlxalq iqtisadi və sosial təsnifat qrupuna daxildir.</p> <p>ISCO iş prosesində qarşıya qoyulan vəzifə və fəaliyyətlərə müvafiq şəkildə müəyyən edilmiş qruplara uyğun olaraq işlərin təşkilində vasitə rolunu oynayır. Onun əsas vəzifələri aşağıdakıları təmin etməkdən ibarətdir:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Peşələrə dair statistik və inzibati məlumatların beynəlxalq hesabatını, müqayisəsini və mübadiləsini həyata keçirmək üçün baza rolunu oynamaq; • Peşələrin milli və regional təsnifatlarının hazırlanması üçün model rolunu oynamaq; • Bilavasitə özlərinin milli təsnifatını hazırlamayan ölkələrdə tətbiq oluna biləcək sistem rolunu oynamaq. <p>O, statistik və müştəri yönümlü proqramlar üçün nəzərdə tutulmuşdur. Müştəri yönümlü proqrama iş axtaranların iş yerlərinə yönəldilməsi, ölkələr arasında işçilərin qısa və uzunmüddətli miqrasiyasının idarə edilməsi, peşə təlimi proqramları və təlimatlarının hazırlanması daxildir.</p> <p>ISCO-nun ilk versiyası 1957-ci ildə qəbul edilmiş, daha sonra isə ISCO-68, ISCO-88 və hazırkı ISCO-08 versiyaları hazırlanmışdır.</p>
Səriştə	<p>Müvafiq əmək fəaliyyətini həyata keçirə bilmək üçün lazımi səviyyədə bilik, bacarıq, yanaşma və davranışa malik olmaqdır.</p> <p>İş kontekstində istifadə olunan “Səriştə” anlayışı iş yerində tətbiq olunan bacarıqları əks etdirir. Səriştə şəxs nəyi bilir (bilik), nəyi bacarır (bacarıq), nəyi etmək istəyir (yanaşma) və bunu necə edir (davranış) məhəfurlarının birləşməsinin nəticəsidir. Beləliklə, səriştə işi yerinə yetirmək üçün lazım olan texniki peşə elementləri, ümumi şəxsi xüsusiyyətlər və istəklərin birləşməsidir.</p> <p>Səriştələr həmçinin işçinin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi üçün baza rolunu oynayır.</p>
Təhsilin Beynəlxalq Standart Təsnifatı (ISCED)	<p>1970-ci illərin əvvəllərində UNESCO tərəfindən həm ayrı-ayrı ölkələrdə, həm də beynəlxalq səviyyədə təhsilə dair statistik məlumatların əldə olunması, toplanması və təqdim olunmasına xidmət edən bir vasitə kimi hazırlanmışdır. ISCED 1975-ci ildə Cenevrədə keçirilən Təhsilə dair Beynəlxalq Konfransda qəbul edilmiş və daha sonra 1978-ci ildə Parisdə keçirilən UNESCO-nun Ümumi Konfransında qüvvəyə minmişdir. Hazırda istifadə edilən təsnifat ISCED 2011-dir.</p>
Təlim standartı	<p>İş yerində vəzifə və fəaliyyətlərin yerinə yetirilməsi üçün zəruri <i>səriştələri</i> (bilik, bacarıq və yanaşmaları, həmçinin əlavə ümumi səriştələri) təsvir edir. Bu səbəbdən, onlar fəaliyyət meyarları hesab edilir və aşağıdakı hallarda istifadə olunur:</p> <ul style="list-style-type: none"> • istehsaldan ayrılmadan peşə təlimlərinin hazırlanması; • istifadəyə yararlı səriştələrin inkişaf etdirilməsi və təmin olunması üçün təlim institutları ilə müəssisələr arasında əlaqə; • peşə təlimləri üçün təhsil standartları və kurikulumların hazırlanması.
Vəzifə	<p>İşin icrası üçün zəruri olan fəaliyyətləri əhatə edir.</p>

MÜNDƏRİCAT

A. NÜMUNƏVİ PEŞƏ STANDARTI	8
A.1. İşə dair xüsusi məlumat	8
A.1.1. Əmək şəraiti	8
A.1.2. İşə qəbul tələbləri	8
A.1.3. Tabeçilik	9
A.1.4. Peşə standartları üçün məsuliyyət və müstəqillik səviyyələri	9
A.1.5. Karyera yüksəlişi və sərbəst məşğulluq imkanları	10
A.2. Əsas vəzifələrin (V) və vəzifələr daxilində fəaliyyətlərin (F) siyahısı	10
A.3. Səriştələr haqqında	11
A.4. Qiymətləndirmələr haqqında	12
B. PEŞƏ STANDARTI ÜZRƏ QIYMƏTLƏNDİRMƏ NÜMUNƏSİ	13
B.1. Fəaliyyət meyarları	13
B.2. Qiymətləndirmə ilə bağlı resurslar	14
B.3. Qiymətləndirmə metodları	14
B.3.1. Fəaliyyətin qiymətləndirilməsi	14
B.3.2. Yazılı qiymətləndirmə	15
B.4. Nəticələrin qeydə alınması	19
C. MÜƏSSİSƏLƏR ÜÇÜN NÜMUNƏVİ TƏLİM STANDARTI	20
C.1. Səriştələrin qısa təsviri	20
C.2. Təlim sxemi	22
C.3. Təlim ilə bağlı xüsusi məlumat	27
C.3.1. Təlimin növləri	27
C.3.2. Təlimin istiqaməti	28
C.3.3. Əvvəlki təlimin tanınması	28
Peşə standartının hazırlanması prosesində iştirak etmiş müəssisə nümayəndələrinin siyahısı	Error! Bookmark not defined.
ISCO88/08-ə uyğun təkmilləşdirilmiş peşə standartlarının və əlaqədar təlim standartlarının hazırlanması layihəsi tərəfindən prosesin əlaqələndirilməsində iştirak etmiş şəxslərin siyahısı	Error! Bookmark not defined.
İstinadlar	Error! Bookmark not defined.

A. NÜMUNƏVİ PEŞƏ STANDARTI

Traktorçu

Peşənin qısa təsviri

Traktorçu torpağı becərmək, məhsulları əkmək, yetişdirmək və yığmaq üçün kənd təsərrüfatı texnikasını idarə edir və onlara nəzarət edir. O, məhsul yığımından sonra müvafiq əməliyyatlar aparmaq üçün stasionar avadanlıqdan istifadə etməyi bacarmalıdır. Traktorçu həmçinin, kənd təsərrüfatı texnikasına təlimata uyğun texniki xidmət göstərir, eləcə də, traktorlar, məhsul yığan texnika və irriqasiya sistemləri kimi müxtəlif maşın və avadanlıqları təmir edir.

Məşğulluq Təsnifatında (MT) peşənin kodu:	8341 (Traktorçu)
MT-də ixtisas (bacarıq) səviyyəsi:	2
ISCO 08-də işin kodu:	8341 (Driver, tractor)
ISCO 08-də ixtisas (bacarıq) səviyyəsi:	2
Hazırlanma tarixi:	Noyabr, 2012-ci il
Təsdiq edən qurum:	
Təsdiq tarixi:	
Təklif olunan yenilənmə tarixi:	Noyabr, 2017-ci il

A.1. İŞƏ DAİR XÜSUSİ MƏLUMAT

A.1.1. ƏMƏK ŞƏRAİTİ

- İş əsasən açıq havada və istənilən hava şəraitdə həyata keçirilir;
- İş zamanı kimyəvi maddələrdən, zərərvericilərə qarşı mübarizə vasitələrindən və digər məhsullardan istifadə edilir;
- İş saatları dəyişkəndir və vaxt qrafiklərinə ciddi şəkildə əməl edilməlidir;
- İş fiziki güc tələb edən avadanlıqların istismarını tələb edir.
- Əməyin mühafizəsi və təhlükəsizlik texnikası qaydaları Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, Əmək Məcəlləsi, Texniki təhlükəsizlik haqqında Qanun və digər müvafiq qanunvericilik aktları ilə müəyyən olunur.

A.1.2. İŞƏ QƏBUL TƏLƏBLƏRİ

- Əmək münasibətləri Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, Əmək Məcəlləsi və digər hüquqi-normativ aktlarla tənzimlənir;
- İşə qəbul olunarkən sağlamlıq haqqında tibbi arayış, sonradan vaxtaşırı icbari tibbi müayinədən keçmək haqqında tibbi arayış (Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin qərarı və Azərbaycan Respublikasının Səhiyyə Nazirliyinin müvafiq əmriləri ilə nəzərdə tutulduğu hallarda) təqdim olunur.

A.1.3. TABEÇİLİK

Kimə tabedir: Fermer və ya menecer.

Kim ona tabedir: Yoxdur.

A.1.4. PEŞƏ STANDARTLARI ÜÇÜN MƏSULİYYƏT VƏ MÜSTƏQİLLİK SƏVİYYƏLƏRİ

Səviyyələr	Məsuliyyət, fəaliyyətlərin mürəkkəbliyi və müstəqillik	Uyğun gələn səviyyə
1	Planlaşdırılmış qaydada birbaşa nəzarət altında işləmək İş təkrarlanan xarakterə malikdir və mürəkkəb olmayan bir neçə funksiyanı əhatə edir.	
2	Nəzarət altında işləmək, kiçik səlahiyyətlərə malik olmaq Təcrübə tələb edən fəaliyyətlərin yerinə yetirilməsi və əlaqələndirilməsi üçün məsuliyyət daşımaq Öz fəaliyyətlərini planlaşdırmaq və nəticələri barədə hesabat vermək Digər şəxslərlə əməkdaşlıq etmək və komandada işləmək	☒
3	Əvvəlcədən məlum olan vəzifə və fəaliyyətlər çərçivəsində müstəqil idarəetmə və komandanın idarə edilməsini həyata keçirmək (eyni zamanda həm idarəetmə, həm də istehsal subyekti kimi çıxış etmək) İşə yanaşmasını dəyişən şəraitə uyğunlaşdırmaq və dövri problemlərin həlli zamanı elementar nəzəriyyələrdən istifadə etmək Digər şəxslərin gündəlik işinə nəzarət etmək, əmək fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi üçün məsuliyyət daşımaq və işin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı təkliflər vermək İşçilərə rəhbərlik etmək Mürəkkəb fəaliyyətləri əlaqələndirmək və yerinə yetirmək. Ümumi təcrübədən istifadə etməklə xüsusi yeni fəaliyyətlər müəyyən etmək	
4	Yeni və çox vaxt yaradıcı metodlar tələb edən məsələlərlə məşğul olmaq. Mürəkkəb məsələlərin həllində geniş təcrübədən istifadə etmək Gözlənilməz dəyişiklik olduğu halda əmək fəaliyyətinə rəhbərlik və nəzarəti həyata keçirmək Özü və başqaları üçün fəaliyyət meyarları hazırlamaq, onları nəzərdən keçirmək və təkmilləşdirmək Gözlənilən və ya gözlənilməz iş rejimi şəraitində qərarların qəbul edilməsinə məsuliyyət daşımaq Fərdlərin və qrupların peşəkar inkişafının idarə olunmasına məsuliyyət daşımaq Fəaliyyətləri müşahidə etmək, qiymətləndirmək, müvafiq hesabatlar hazırlamaq və dəyişikliklər təklif etmək	

A.1.5. KARYERA YÜKSƏLİŞİ VƏ SƏRBƏST MƏŞĞULLUQ İMKANLARI

- Müvafiq təcrübə əsasında kənd təsərrüfatı sektorunda karyera inkişafı üçün imkanlar vardır;
- İxtisaslaşmış sahələr üzrə özünüməşğulluq imkanları vardır;
- Bəzi işçilər kənd təsərrüfatı sahəsi üzrə qrup rəhbərliyinə və ya nəzarətçi vəzifələrə yüksələ bilər.

A.2. ƏSAS VƏZİFƏLƏRİN (V) VƏ VƏZİFƏLƏR DAXİLİNDƏ FƏALİYYƏTLƏRİN (F) SİYAHISI

V.1. Planlaşdırma və hazırlıq işləri:

- F.1.1. Müvafiq peşə sağlamlığı və əməyin təhlükəsizliyi tələblərini müəyyən etmək və onlara riayət etmək;
- F.1.2. İş tapşırığını aidiyyəti şəxslər ilə birgə nəzərdən keçirmək və yoxlamaq;
- F.1.3. Texnikada müvafiq mexanizmləri qurmaq, aktivləşdirmək və sazlamaq üçün müvafiq işlər görmək;
- F.1.4. Avadanlıqlarda olan nasazlıqları aşkar etmək üçün texnikanın işləməsini müşahidə etmək və onun işinə qulaq asmaq;
- F.1.5. Müəyyən edilmiş prosedurlara, ərazinin ətraf mühitin mühafizəsi, təbii irsin qorunması tələblərinə uyğun olaraq texnikanın işini planlaşdırmaq;
- F.1.6. Yanacaq, əlavə mal və ehtiyat təchizatını yoxlamaq.

V.2. Traktoru işə hazırlamaq:

- F.2.1. İş yerində peşə sağlamlığı və əməyin təhlükəsizliyi normalarına riayət etmək və təhlükəsizlik ilə bağlı risklər barədə nəzarətçiyə xəbər vermək;
- F.2.2. İstifadə etməzdən əvvəl istehsalçının texniki şərtlərinə və istismar tələblərinə uyğun olaraq texnikanı ümumi şəkildə yoxlamaq;
- F.2.3. İstismar tələblərinə uyğun olaraq əlavə edilmiş avadanlıqları müəyyən etmək və seçmək, onların təhlükəsizliyini yoxlamaq və işə salmaq;
- F.2.4. Texnikada və avadanlıqda mövcud olan və təmirinə ehtiyac duyulan qüsurlar və ya nasazlıqları aşkar etmək və bu barədə müvafiq şəxslərə məlumat vermək.

V.3. Texnikanı istismar etmək:

- F.3.1. Suvarılan sahəni fərdi irriqasiya işlərinin aparılması üçün mümkün kiçik sahələrə bölmək və hər bir sahə üçün xarakterik olan irriqasiya avadanlığını müəyyən etmək;
- F.3.2. İstehsalçının texniki şərtlərinə və təlimatlarına uyğun olaraq maksimal effektivlik səviyyəsini əldə etmək və məhsuldarlıq səviyyəsini daha da yüksəltmək məqsədilə traktor və texnika üçün müvafiq istismar qaydalarını tətbiq etmək;
- F.3.3. Texnikanın yanacaq sərfiyyatını minimum səviyyəyə endirmək səylərinə və tələblərinə uyğun olaraq istismar prosesi ilə bağlı olan ətraf mühitə mənfi təsirləri qəbul etmək və onların həcmi azaltmaq.

V.4. Traktor vasitəsilə görülən işlər:

- F.4.1. Maşınları, elektron və ya mexaniki boltlar və alətlər vasitəsilə traktorlara qoşulan kotanlar, disklər, səpici və yığıcı kimi əlavə avadanlıqları istismar etmək;
- F.4.2. Məhsulları, alət və avadanlıqları aparmaq, kənd təsərrüfatı işçilərini iş yerinə aparmaq və gətirmək üçün traktoru sürmək;
- F.4.3. Məhsulları əkmək, gübrələr, toz və səpinti işlərini həyata keçirmək üçün toxumsəpən maşın və texniki səpicilər kimi qoşqulu maşınlardan istifadə etmək;

- F.4.4. Həşəratlara, kiflərə, alaq otlarının böyüməsinə və xəstəliklərə nəzarət etmək üçün əl pulverizatorundan istifadə etməklə gübrələr və ya zərərvericilərə qarşı digər məhlullar səpmək;
 - F.4.5. Xüsusi material və ya kimyəvi maddələri qarışdırmaq, məhlulları, tozları və ya toxumları əkin və ya səpin texnikasına tökmək;
 - F.4.6. Daşına bilən kəmərlər və ya arx sistemlərindən istifadə etməklə torpağı suvarmaq, arxlara və ya kəmərlərə, nasoslara texniki xidmət göstərmək;
 - F.4.7. Məhsulun əkilməsi, alaq otlarının təmizlənməsi və ya məhsulun yığılması prosesinə cəlb olunan işçi heyətinin fəaliyyətinə rəhbərlik etmək və monitorinq etmək.
- V.5. Maşınlarla işləri tamamlamaq və yoxlamaq:
- F.5.1. İstehsalçının texniki şərtlərinə və müəssisənin tələblərinə uyğun olaraq nəzarət prosedurlarını həyata keçirmək;
 - F.5.2. Maşınların işini və funksiyalarını, o cümlədən qoşquları, əyləc və idarəetmə sistemlərini yoxlamaq və aşkar edilən nasazlıqları aradan qaldırmaq;
 - F.5.3. Müəssisənin tələblərinə uyğun olaraq traktorlarda və əlavə edilmiş qoşqularda aşkar edilən nasazlıqları, xətalara, pozuntuları və ya zədələri araşdırmaq və müvafiq şəxslərə məlumat vermək;
 - F.5.4. Lazım olduğu təqdirdə maşın və əlavə edilmiş qoşquları təmizləmək, onların təhlükəsizliyini təmin etmək və park etmək.
 - F.5.5. Müəssisənin tələblərinə uyğun olaraq sənaye standartları əsasında maşınlar ilə bağlı texniki xidmət hesabatlarını hazırlamaq.
- V.6. Maşınlara texniki xidmət göstərmək:
- F.6.1. İstifadə zamanı traktorların işinə və effektivliyinə nəzarət etmək;
 - F.6.2. İstifadədən sonra istehsalçının tövsiyələrinə və müəssisənin tələblərinə uyğun olaraq texnikanı gözdən keçirmək və nasazlıqları aşkar etmək;
 - F.6.3. İş prosesi zamanı mayeləri yoxlamaq, tamamlamaq və yağ dəyişmə prosesini həyata keçirmək;
 - F.6.4. İstehsalçının tövsiyələrinə və müəssisənin tələblərinə uyğun olaraq müntəzəm proqramlaşdırılmış texniki xidmət göstərmək;
 - F.6.5. Ərazinin ətraf mühitinin idarə edilməsi planına uyğun olaraq saxlama və dayanacaq sahələrini təmizləmək, tullantıları atmaq və ya materialları yenidən emal etmək.
- V.7. Qeydlərin aparılması və hesabatlıq:
- F.7.1. Sadə təmir işləri aparmaq, bu barədə və kənar xidmət tələb edilən digər məsələlər barəsində rəhbərliyə məlumat vermək;
 - F.7.2. İstismar proseduruna uyğun olaraq statistik məlumatları və qeydləri aparmaq / yeniləmək, informasiyanı qeydə almaq və emal etmək;
 - F.7.3. Profilaktik texniki xidmət barədə qeydlər aparmaq (traktor və texnika).

A.3. SƏRİŞTƏLƏR HAQQINDA

Fərdin "Traktorçu" peşə standartı üzrə vəzifə və fəaliyyətləri həyata keçirməsi üçün zəruri olan əsas sərişmələr "Traktorçu" peşəsi üzrə müvafiq təlim standartında göstərilmişdir (formal, qeyri-formal və informal təlimlər vasitəsilə əldə olunan bilik, bacarıq, yanaşma və davranış).

A.4. QIYMƏTLƏNDİRMƏLƏR HAQQINDA

Bu peşədə fərdin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi prosesi "Traktorçu" peşəsi üzrə müvafiq peşə standartının qiymətləndirilməsində öz əksini tapır. Fərdin sistemli qiymətləndirilmələr vasitəsilə qiymətləndirilməsi işəgötürənə müxtəlif məqsədlər (yəni işəgötürmə, karyerada irəli çəkmə, heyətin qiymətləndirilməsi, təlim ehtiyaclarının qiymətləndirilməsi) baxımından faydalı ola bilər.

B. PEŞƏ STANDARTI ÜZRƏ QIYMƏTLƏNDİRMƏ NÜMUNƏSİ

Traktorçu

Qiymətləndirməyə dair qısa məlumat

Traktorçu üçün qiymətləndirmə nümunəsi torpağı becərmək, məhsulları əkmək, yetişdirmək və yığmaq üçün kənd təsərrüfatı texnikasını idarə edilməsi və onlara nəzarət etmək üçün tələb olunan bilik və bacarıqları müəyyən edir və qiymətləndirir.

Hazırkı peşə üçün **təvsiyə edilən qiymətləndirmə metodları** aşağıdakılardır: (i) fəaliyyətin qiymətləndirilməsi və (ii) yazılı testlər. Sözügedən peşə üçün qiymətləndirmə proqramının nümunəsi aşağıda verilmişdir.

Məşğulluq Təsnifatında (MT) peşənin kodu:	8341 (Traktorçu)
MT-də ixtisas (bacarıq) səviyyəsi:	2
ISCO 08-də işin kodu:	8341 (Driver, tractor)
ISCO 08-də ixtisas (bacarıq) səviyyəsi:	2
Test versiyası:	01
Hazırlanma tarixi:	Noyabr, 2012-ci il
Təsdiq edən qurum:	
Təsdiq tarixi:	

B.1. FƏALİYYƏT MEYARLARI

Bu meyarlar peşə standartındakı vəzifə və fəaliyyətlərlə birbaşa əlaqəlidir. Onlar ölçülə bilən formada müəyyən edilməlidir ki, qiymətləndirmə nümunələri hazırlayanlar üçün qiymətləndirmə maddələrinin formalaşdırılması baxımından faydalı olsun. Birinci (V.1) və sonuncu (V.7) vəzifələrə uyğun gələn fəaliyyət meyarları ilə bağlı nümunə aşağıda göstərilmişdir.

Fəaliyyət meyarı nümunəsi:

- V.1. Planlaşdırma və hazırlıq işləri:
 - F.1.1. Müvafiq peşə sağlamlığı və əməyin təhlükəsizliyi tələblərini müəyyən etmək və onlara riayət etmək;
 - F.1.2. İş tapşırığını aidiyyəti şəxslər ilə birgə nəzərdən keçirmək və yoxlamaq;
 - F.1.3. Texnikada müvafiq mexanizmləri qurmaq, aktivləşdirmək və sazlamaq üçün müvafiq işlər görmək;
 - F.1.4. Avadanlıqlarda olan nasazlıqları aşkar etmək üçün texnikanın işləməsini müşahidə etmək və onun işinə qulaq asmaq;
 - F.1.5. Müəyyən edilmiş prosedurlara, ərazinin ətraf mühitin mühafizəsi, təbii irsin qorunması tələblərinə uyğun olaraq texnikanın işini planlaşdırmaq;
 - F.1.6. Yanacaq, əlavə mal və ehtiyat təchizatını yoxlamaq.

...

- V.7. Qeydlərin aparılması və hesabatlıq:

- F.7.1. Sadə təmir işləri aparmaq, bu barədə və kənar xidmət tələb edilən digər məsələlər barəsində rəhbərliyə məlumat vermək;
- F.7.2. İstismar proseduruna uyğun olaraq statistik məlumatları və qeydləri aparmaq / yeniləmək, informasiyanı qeydə almaq və emal etmək;
- F.7.3. Profilaktik texniki xidmət barədə qeydlər aparmaq (traktor və texnika).

B.2. QIYMƏTLƏNDİRMƏ İLƏ BAĞLI RESURSLAR

- a) Material və komponentlər: Şumlanmaq üçün ərazi.
- b) Alət və avadanlıqlar: Traktor (şum qoşqusu ilə), müxtəlif açarlar.
- c) İstehlak malları: Əyləc yağı, mühərrik yağı.

B.3. QIYMƏTLƏNDİRMƏ METODLARI

Fərdin səriştəsini qiymətləndirmək məqsədilə aşağıdakı iki metoddan istifadə olunur: (i) fəaliyyətin qiymətləndirilməsi və (ii) yazılı test.

B.3.1. FƏALİYYƏTİN QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ

İcra müddəti: 1 saat 30 dəqiqə.
İşlərin sayı: 2.

İşlərin icrasını qiymətləndirmək üçün meyarlar işəgötürən tərəfindən müəyyən olunur.

Əhatə olunan sahələr:

- 20% Traktoru işə hazırlamaq:
 - İş yerində peşə sağlamlığı və əməyin təhlükəsizliyi normalarına riayət etmək və təhlükəsizlik ilə bağlı risklər barədə nəzarətçiyə xəbər vermək;
 - İstifadə etməzdən əvvəl istehsalçının texniki şərtlərinə və istismar tələblərinə uyğun olaraq texnikanı ümumi şəkildə yoxlamaq;
 - İstismar tələblərinə uyğun olaraq əlavə edilmiş avadanlıqları müəyyən etmək və seçmək, onların təhlükəsizliyini yoxlamaq və işə salmaq;
 - Texnikada və avadanlıqda mövcud olan və təmirinə ehtiyac duyulan qüsurlar və ya nasazlıqları aşkar etmək və bu barədə müvafiq şəxslərə məlumat vermək.
- 30% Texnikanı istismar etmək:
 - Suvarılan sahəni fərdi irriqasiya işlərinin aparılması üçün mümkün kiçik sahələrə bölmək və hər bir sahə üçün xarakterik olan irriqasiya avadanlığını müəyyən etmək;
 - İstehsalçının texniki şərtlərinə və təlimatlarına uyğun olaraq maksimal effektivlik səviyyəsini əldə etmək və məhsuldarlıq səviyyəsini daha da yüksəltmək məqsədilə traktor və texnika üçün müvafiq istismar qaydalarını tətbiq etmək;
 - Texnikanın yanacaq sərfiyyatını minimum səviyyəyə endirmək səylərinə və tələblərinə uyğun olaraq istismar prosesi ilə bağlı olan ətraf mühitə mənfi təsirləri qəbul etmək və onların həcmi azaltmaq.
- 20% Traktor vasitəsilə görülən işlər:
 - Maşınları, elektron və ya mexaniki boltlar və alətlər vasitəsilə traktorlara qoşulan kotalar,

disklər, səpici və yığıcı kimi əlavə avadanlıqları istismar etmək;

Məhsulları, alət və avadanlıqları aparmaq, kənd təsərrüfatı işçilərini iş yerinə aparmaq və gətirmək üçün traktoru sürmək;

Məhsulları əkmək, gübrələr, toz və səpinti işlərini həyata keçirmək üçün toxumsəpən maşın və texniki səpicilər kimi qoşqulu maşınlardan istifadə etmək;

Həşəratlara, kiflərə, alaq otlarının böyüməsinə və xəstəliklərə nəzarət etmək üçün əl pulverizatorundan istifadə etməklə gübrələr və ya zərərvericilərə qarşı digər məhlullar səpmək;

Xüsusi material və ya kimyəvi maddələri qarışdırmaq, məhlulları, tozları və ya toxumları əkin və ya səpin texnikasına tökmək;

Daşına bilən kəmərlər və ya arx sistemlərindən istifadə etməklə torpağı suvarmaq, arxlara və ya kəmərlərə, nasoslara texniki xidmət göstərmək;

Məhsulun əkilməsi, alaq otlarının təmizlənməsi və ya məhsulun yığılması prosesinə cəlb olunan işçi heyətinin fəaliyyətinə rəhbərlik etmək və monitorinq etmək.

30% Maşınlara texniki xidmət göstərmək:

İstifadə zamanı traktorların işinə və effektivliyinə nəzarət etmək;

İstifadədən sonra istehsalçının tövsiyələrinə və müəssisənin tələblərinə uyğun olaraq texnikanı gözdən keçirmək və nasazlıqları aşkar etmək;

İş prosesi zamanı mayeləri yoxlamaq, tamamlamaq və yağ dəyişmə prosesini həyata keçirmək;

İstehsalçının tövsiyələrinə və müəssisənin tələblərinə uyğun olaraq müntəzəm proqramlaşdırılmış texniki xidmət göstərmək;

Ərazinin ətraf mühitinin idarə edilməsi planına uyğun olaraq saxlama və dayanacaq sahələrini təmizləmək, tullantıları atmaq və ya materialları yenidən emal etmək.

İş nümunəsi 1: Şumlamaq.

Maksimum müddət: 1 saat.

İştirakçının görəcəyi işlər: Verilmiş 3 sot ərazidə şumlama işini həyata keçirmək üçün traktor hazırlanmalı və şumlama işini həyata keçirməlidir.

İş nümunəsi 2: Texniki xidmət.

Maksimum müddət: 30 dəqiqə.

İştirakçının görəcəyi işlər: Traktorun texniki vəziyyətini qiymətləndirməlidir. Əyləc və mühərrik yağlarının səviyyəsini yoxlamalı və lazım olduqda əlavə etməlidir. Traktorun istifadədən sonrakı yoxlamalarını həyata keçirməlidir.

B.3.2. YAZILI QIYMƏTLƏNDİRMƏ

İcra müddəti: 30 dəqiqə.

Sualların sayı: 29.

Yazılı qiymətləndirməni keçmək üçün tələb olunan düzgün cavabların sayı işəgötürən tərəfindən müəyyən olunur.

Tövsiyə olunan nisbət: 70%.

Əhatə olunan vəzifələr:

20% Planlaşdırma və hazırlıq işləri

15%	Traktoru işə hazırlamaq
20%	Texnikanı istismar etmək
20%	Maşınlarla işləri tamamlamaq və yoxlamaq
25%	Maşınlara texniki xidmət göstərmək

Sual nümunələri:

1. Benzin, LP-Qaz və Dizellə çalışan traktorlar eyni yanacaqdan istifadə edə bilər.
 - a) Doğrudur
 - b) Səhvdir
2. Mühərrikin sürtkü yağı və hidravlik məhlulu qarşılıqlı dəyişilə bilən şəkildə istifadə edilə bilər.
 - a) Doğrudur
 - b) Səhvdir
3. Əgər operator ehtiyatlı olarsa, heç bir vəsait əlavə edilməyənə qədər, traktor torpaqda dayandıqda yavaşca işə başlaya bilər.
 - a) Doğrudur
 - b) Səhvdir
4. Şəxsi qoruyucu avadanlıqdan daha çox istifadə qəzaları azaldır.
 - a) Doğrudur
 - b) Səhvdir
5. Hidravlik şəkildə qaldırılmış cihaz altında işləmək üçün, digər bir işçi lingləri hərəkətə gətirmək və cihaz üçün əlavə dəstəklə təmin etmək məqsədilə orada olmalıdır.
 - a) Doğrudur
 - b) Səhvdir
6. Dəm qazının asanlıqla tanınan iyi vardır.
 - a) Doğrudur
 - b) Səhvdir
7. Traktoru şosedə hərəkət etdirərkən “half-on” (yarı qoşulu) və “half-off” (yarı söndürülmüş) normal ayırıcı xəttini idarə etmək daha çox təhlükəsizdir.
 - a) Doğrudur
 - b) Səhvdir
8. Aşağı mühərrik temperaturu ilə davam etmə enerji və yanacağın səmərəliliyini artırır.
 - a) Doğrudur
 - b) Səhvdir
9. Böyük kütləni traktorla dartdıqda, dartma qarmağı mümkün qədər hündürə qaldırılmalıdır.
 - a) Doğrudur
 - b) Səhvdir

10. Ən çox maşın qəzalarına maşının düzgün olmayan dizaynı səbəb olur.
- Doğrudur
 - Səhvdir
11. Traktorların üzərindəki yağ çəni təmizləyiciləri havanın təmizlənməsinə kömək etmək üçün mühərrikdə olan sürtkü yağından istifadə edirlər.
- Doğrudur
 - Səhvdir
12. Kənd təsərrüfatı traktorunu qarğıdalı sahəsinin yolundan çınqıl yola sürərkən dayanması tələb olunmur.
- Doğrudur
 - Səhvdir
13. Eyni adlı sintetik sürtkü materialları mühərrikdə daha uzun müddət istifadə olunur, çünki onlar xüsusi neft olmayan kimyəvi maddələrindən ibarətdir.
- Doğrudur
 - Səhvdir
14. Operatorun iş sahəsinə təmizlənmək, qaydaya salmaq və ya gücün seçilməsi valı ilə idarə olunan maşına xidmət göstərmək məqsədilə tərk etməzdən əvvəl siz həmişə hərəkəti dayandırmalı və mühərriki söndürməlisiniz.
- Doğrudur
 - Səhvdir
15. Dizel mühərrikinin injektoru benzin mühərrikindəki (hər ikisi mühərriki xüsusi hava / yanacaq qarışığı ilə təmin edir) karbüratörə müqayisə olunandır.
- Doğrudur
 - Səhvdir
16. Kənd təsərrüfatı avadanlığı kənd yolları ilə getmək hüququna malik olduğu üçün kənd təsərrüfatı traktorunu fermadan çınqıl yola keçirən zaman dayanması tələb olunmur.
- Doğrudur
 - Səhvdir
17. Xüsusi təhlükəsizlik barədə qərar daima fərdlərin münasibətinə əsasən verilir.
- Doğrudur
 - Səhvdir
18. Əgər kənd təsərrüfatı avadanlığı şoseyə çıxmağa hazırlaşarsa, bu zaman yavaş hərəkət edən nəqliyyat vasitəsi (YHNV) işarələri yalnız gecə vaxtı tələb olunur.
- Doğrudur
 - Səhvdir
19. Hərəkətə başlamazdan və işləmək üçün sahəyə yol almazdan əvvəl həmişə istənilən traktorun neft və su səviyyələrini yoxlamalısınız.
- Doğrudur
 - Səhvdir

20. Bütün traktorlar oturacaq kəmərləri ilə təchiz olunmalı və operator traktor oturacağında əyləşərkən onlardan istifadə etməlidir.
- a) Doğrudur
 - b) Səhvdir
21. Əgər mühərrikin karterindəki neft qaralarsa, bu onu göstərir ki, neft çirklənmişdir və dəyişdirilməlidir.
- a) Doğrudur
 - b) Səhvdir
22. Demək olar ki, kənd təsərrüfat sahəsində baş verən bütün zədələnmələrin üçdə bir hissəsini yıxılmalar təşkil edir.
- a) Doğrudur
 - b) Səhvdir
23. Neft təzyiqli sayğacı, mühərrik karterinə neft kvartasının nə zaman əlavə olunacağını göstərir.
- a) Doğrudur
 - b) Səhvdir
24. Traktorlar ilk tibbi yardım dərman qutusu və yangınsöndürənlə təchiz olunmalıdır.
- a) Doğrudur
 - b) Səhvdir
25. Radiatorun sürtkü sərinləşdirici emulsiyası yanacağın yanması zamanı yaranan istiliyin 25%-ə qədərini daşmalıdır.
- a) Doğrudur
 - b) Səhvdir
26. Mühərrikin qızdırılması bir dəqiqədə təxminən 2100 dövrədən ibarətdir.
- a) Doğrudur
 - b) Səhvdir
27. 75 at gücünə malik olan mühərrik üçüncü dərəcəli qəfil dayanmadan istifadə edir.
- a) Doğrudur
 - b) Səhvdir
28. İtmiş və ya sınımış yanma şamına gedən məftil yanacağı alışdırı bilər.
- a) Doğrudur
 - b) Səhvdir
29. Traktoru tam yükləməzdən əvvəl qızdırılması motorun istifadə ömrünü uzadır.
- a) Doğrudur
 - b) Səhvdir

B.4. NƏTİCƏLƏRİN QEYDƏ ALINMASI

Hər bir iştirakçı üçün fərdi hesabatlar hazırlanmalı və fəaliyyətin qiymətləndirilməsi, eləcə də yazılı qiymətləndirmə üzrə toplanan balların hesabatı onlara təqdim edilməlidir. Qiymətləndirmə bir nəfər üçün bir dəfədən artıq istifadə edildiyi təqdirdə hesabatda qiymətləndirmədən əvvəlki və sonrakı ballar arasındakı faiz dəyişikliyi də əks olunmalıdır.

“Peşə standartları üzrə qiymətləndirmənin hazırlanması prosedurları” adlı sənəddə qiymətləndirmə üzrə geniş nəzəri və praktiki məlumatlar verilmişdir.

C. MÜƏSSISƏLƏR ÜÇÜN NÜMUNƏVİ TƏLİM STANDARTI

Traktorçu

Təlim standartına dair qısa məlumat

Hazırkı təlim standartı müəssisələr, təlim mərkəzləri və institutları, təlim iştirakçıları üçün hazırlanmışdır. Burada traktorçu üçün tələb olunan səriştələr əks olunub. İşlə bağlı səriştənin nümayiş etdirilməsi üçün tələb olunan bilik və bacarıqların əldə edilməsinə xidmət edən təlim proqramları, kurikulumlar və təlim materiallarının hazırlanmasında bu standartdan təlimat kimi istifadə etmək olar. Bu standart əsasında hazırlanmış təlim digər peşələr üzrə səriştələrə malik olan, mövcud səriştələrini inkişaf etdirmək, mövcud iş yerində digər vəzifələri icra edə bilmək, yaxud digər müəssisədə və ya digər peşə üzrə iş tapmaq üçün yeni ümumi səriştələr əldə etmək istəyən şəxslər üçün də uyğun ola bilər.

Məşğulluq Təsnifatında (MT) (bu təlimin müvafiq olduğu) peşənin kodu:	8341 (Traktorçu)
MT-də ixtisas (bacarıq) səviyyəsi:	2
ISCO 08-də işin kodu:	8341 (Driver, tractor)
ISCO 08-də ixtisas (bacarıq) səviyyəsi:	2
Milli İxtisas Çərçivəsi ilə əlaqə:	
ISCED-də kodu:	
Hazırlanma tarixi:	Noyabr, 2012-ci il
Təsdiq edən qurum:	
Təsdiq tarixi:	
Təklif olunan yenilənmə tarixi:	Noyabr, 2017-ci il

C.1. SƏRİŞTƏLƏRİN QISA TƏSVİRİ

Bilik:	<ul style="list-style-type: none">• Kənd təsərrüfatı texnikasında istifadə edilən mexaniki komponentlərin və hissələrin ümumi funksiyaları, elektrik və elektron nəzarət funksiyaları;• Pnevmatik və ya hidravlik sistemlərin tətbiqi;• Mexaniki və avtomatik idarəetmə və ya GPS nəzarətin mümkünlüyü;• Suvarma nasosları və su sistemləri;• Peşə sağlamlığı və əməyin təhlükəsizliyi;• Materiallara olan tələbin hesablanması üçün müvafiq informasiya və proseslərə çıxış imkanı;• Traktorun hissələri, nəzarət və xarakter xüsusiyyətləri və istismar funksiyaları;• Traktor idarəetmə sistemləri və onların xarakterik xüsusiyyətləri;• Qoşqular, onların texniki xüsusiyyətləri, istismar funksiyaları və prosedurları;• İstismar prinsipləri və istismar metodları;• Yük məhdudluqları, yükün dəyişməsi və traktorun hərəkəti ilə münasibətdə çəkinin paylanması prinsipləri;
---------------	--

- Ayrı-ayrı traktorların xarakterik xüsusiyyətlərini, o cümlədən nominal gücünü fərqləndirmək;
- Pis hava şəraitinin və çətin torpaq səthinin traktorun işinə təsirləri;
- Özünə, digərlərinə və ətraf mühitə qayğı vəzifələri;
- Təhlükəli maddələrdən istifadə və onlara nəzarət;
- Texnikanın istismarı ilə bağlı müvafiq qanunvericilik bazası və lisenziya tələbləri;
- Ətraf mühitin mühafizəsi tələbləri, o cümlədən tullantıların təhlükəsiz şəkildə atılması, texnikanın, alətlərin və avadanlıqların təmizlənməsi;
- Traktorun istismar qaydaları və potensialı;
- Yaradılmış kommunikasiya kanalları və protokollar;
- Problemin aşkar edilməsi və həll edilməsi strategiyaları, nasazlıqların müəyyən edilməsi ilə bağlı ümumi metodlar;
- Alət və avadanlıqların növləri və onlardan təhlükəsiz şəkildə istifadə edilməsi, texniki xidmət göstərilməsi prosedurları, o cümlədən avadanlığın texniki təhlükəsizlik tələbləri;
- Ölçmə və hesablama əməliyyatlarının aparılması, o cümlədən işin tamamlanması üçün tələb olunan vaxtın hesablanması üçün müvafiq riyazi əməllər;
- İstismar göstəricilərinin və informasiyanın qeydə alınması və təqdim edilməsi prosedurları;
- Müvafiq PSƏT və ətraf mühit / emissiya prosedur və qaydaları;
- Maşınların idarə edilməsi ilə bağlı texniki təlimatlar və metodları;
- Maşınların idarə edilməsi ilə bağlı təhlükələr və istismar ilə bağlı müvafiq qoruyucu metodlar;
- Fövqəladə hallar zamanı yerinə yetirilməli olan prosedurlar;
- Mühərrikin gücünün idarə edilməsi və təhlükəsiz istismar strategiyaları;
- Maşınlarda və müvafiq texnikada istismardan əvvəl və sonra yoxlamaların aparılması.

Bacarıq:

- Suvarma sistemi üçün kəmərlərin, nəzarət sistemlərinin, klapanların, geriye axının qarşısını alan qurğuların və su buraxıcıların qurulması və təhvil verilməsi;
- Təhlükələri aşkar etmək və təhlükəsiz istismar proseduru tətbiq etmək;
- Traktoru və digər texnikanı ehtiyatlı və səliqəli şəkildə idarə etmək, manevr etmək və yerləşdirmək;
- Texnikanın müxtəlif komponentlərindən və idarəetmə elementlərindən istifadə etmək;
- Avadanlıqları istismar üçün hazırlamaq və təhlükəsizliyini təmin etmək;
- Pis hava şəraitində və mürəkkəb torpaq səthinə malik ərazilərdə texnikanı təhlükəsiz və effektiv şəkildə idarə etmək;
- İlkin yardım göstərmək və təhlükəsiz ətraf mühit baxımından məsul istismar prinsiplərini tətbiq etmək;
- İstehsalçının texniki şərtlərini, iş və texniki xidmət planlarını şərh etmək;
- Nöqsan və təhlükələr barədə dərhal məlumat vermək, vəzifə təlimatlarını anlamaq və tətbiq etmək, istismar qeydlərini aparmaq və saxlamaq;
- Məsafələri, həcmləri və çəkirləri ölçmək və hesablamaq;
- Müvafiq alətlərin, maşın və texnikanın istismarı və saxlanması üçün yetərli texniki bacarıqlar;
- Texniki məlumatların dəqiq şəkildə toplanması və təqdim edilməsi və sənədləşdirmə işlərinin aparılması üçün yetərli olan yazıb-oxuma bacarıqları;
- İş yerinə yetirmək üçün tələb olunan vaxtı hesablamaq və ölçmək üçün yetərli olan hesablama bacarıqları;

- Tələb olunan protokol normalarına uyğun olaraq elektron kommunikasiya avadanlıqlarından istifadə etmək.

Yanaşma:

- Verilmiş qrafikə uyğun olaraq effektiv şəkildə və təzyiq altında işləmək;
- Ünsiyyət və fərdlərarası ünsiyyət bacarıqları;
- Vəzifələri effektiv şəkildə yerinə yetirmək;
- Müştərilər ilə ünsiyyətdə olmaq, operatorları aydın və dəqiq şəkildə təlimatlandırmaq.

Əlavə / ümumi səriştələr:

- Azərbaycan dilindən savayı digər dillərdə olan təlimatları başa düşmək;
- Kənd təsərrüfatı texnikası, maşınları və avadanlıqları ilə bağlı yeni prosedurları, yenilikləri oxumaq və izləmək;
- Namizəd elektron idarəetmə və ölçmə sistemi barədə məlumatlı olmalıdır;
- Elektron nəzarət avadanlığından və GPS sistemindən istifadə sahəsində müəyyən təcrübə.

C.2. TƏLİM SXEMİ

Müvafiq təlim kursunu uğurla başa vuran “Traktorçu” aşağıdakıları bacaracaqdır / biləcəkdir:

Bölmə 1: Avadanlıqları istismar üçün hazırlamaq və təhlükəsizliyini təmin etmək

Öyrənmə nəticələri:

Nəticə 1 İstismar ediləcək avadanlıqların işə salınma mərhələlərini sadalamaq, bu mərhələlərin nə üçün əhəmiyyət kəsb etdiyini izah etmək və düzgün ardıcılığa riayət edilmədiyi təqdirdə nəyin baş verə biləcəyini təsvir etmək;

Nəticə 2 Traktorun nəql işlərinə hazırlanması zamanı təhlükəsizlik texnikasının tələblərini müəyyən etmək;

Nəticə 3 Texnikada müvafiq mexanizmlərin qurulması, aktivləşdirilməsi və sazlanmasını nümayiş etdirmək;

Nəticə 4 Texnikanın yanacaq sərfiyyatını minimum səviyyəyə endirilməsi, enerjiyə qənaət edilməsinin ətraf mühit qaydaları baxımından nə üçün əhəmiyyət kəsb etdiyini izah etmək.

Bölmə 2: Traktoru və digər texnikanı ehtiyatlı və səliqəli şəkildə idarə etmək, manevr etmək və yerləşdirmək

Öyrənmə nəticələri:

Nəticə 1 Suvarılan sahəni fərdi irriqasiya işlərinin aparılması üçün mümkün kiçik sahələrə bölmək və hər bir sahə üçün xarakterik olan irriqasiya avadanlıqlarının istismar qaydasını göstərmək;

Nəticə 2 Maksimal effektivlik səviyyəsini əldə etmək və məhsuldarlıq səviyyəsini daha da yüksəltmək məqsədilə maşınlar, elektron və ya mexaniki alətlər vasitəsi ilə traktorlara qoşulan kotanlar, diskələr, səpici və yığıcı kimi əlavə avadanlıqlardan düzgün istifadə qaydasını göstərmək;

Nəticə 3	Məhsulları əkmək, gübrələr, toz və səpinti işlərini həyata keçirmək üçün toxumsəpən maşın və texniki səpicilər kimi qoşqulu maşınların düzgün istifadə qaydasını göstərmək;
Nəticə 4	Traktorun düz yolda, enişdə, yoxuşda və məcburi dayandırılması qaydalarını nümayiş etdirmək;
Nəticə 5	Texniki tələblərə uyğun olaraq traktora yanacaq doldurulması qaydalarını nümayiş etdirmək;
Nəticə 6	Traktorun söndürülməsi mərhələlərini sadalamaq, bu mərhələlərin nə üçün əhəmiyyət kəsb etdiyini izah etmək və düzgün ardıcılığa riayət edilmədiyini təqdirdə nəyin baş verə biləcəyini təsvir etmək.

Bölmə 3: Təhlükələri aşkar etmək və təhlükəsiz istismar prosedurunu tətbiq etmək

Öyrənmə nəticələri:

Nəticə 1	Yağ axmaları ən çox ehtimal olunan yerləri müəyyən etmək və aradan qaldırmaq;
Nəticə 2	Traktorun dizelinin işə salınması, təkərli traktorun işə hazırlanması və istismarı, yüklərin yüklənməsi və boşaldılması, traktorun texniki xidmətinin yerinə yetirilməsi və nasazlıqların aradan qaldırılması zamanı təhlükəsizlik, yanğın təhlükəsizliyi və əməyin mühafizəsi qaydalarını sadalamaq;
Nəticə 3	Texnikada və avadanlıqda mövcud olan və təmirinə ehtiyac duyulan qüsurlar və ya nasazlıqları aşkar etmək;
Nəticə 4	Maşınların işini və funksiyalarını, o cümlədən qoşquları, əyləc və idarəetmə sistemlərini yoxlamaq, traktorlarda və əlavə edilmiş qoşqularda aşkar edilən nasazlıqları, xətalara, pozuntulara və ya zədələri araşdırmaq;
Nəticə 5	Maşın və əlavə edilmiş qoşquların necə təmizləndiyini göstərmək;
Nəticə 6	Traktorçunun yerinə yetirməli olduğu və ya çilingərə həvalə edilməli olan cari texniki xidmət işlərini sadalamaq;
Nəticə 7	Xırda təmir işlərinin həyata keçirilməsi prosesini və həyata keçirilmiş hər hansı texniki xidmət işlərinin qeydə alınmasının və bu barədə məlumatın verilməsinin əhəmiyyətini izah etmək.

Bölmə 4: Məsafələri, həcmələri və çəkələri ölçmək və hesablamaq

Öyrənmə nəticələri:

Nəticə 1	Mövcud informasiya əsasında dəqiq hesablamalar aparmaq üçün müvafiq düstur tətbiq etmək;
Nəticə 2	Traktorun növündən asılı olaraq yükün həcmi ölçmək üçün müvafiq düsturdan istifadə etmək.

Bölmə 5: İlk yardım göstərmək və təhlükəsiz ətraf mühit baxımından məsul istismar prinsiplərini tətbiq etmək

Öyrənmə nəticələri:

Nəticə 1	Əzilmələr, bağların gərilməsi, çıxıqlar, sınıqlar zamanı ilk yardım qaydalarını nümayiş etdirmək;
Nəticə 2	Qanaxmanın xarakterini təyin etmək, sarğı materiallarının növlərini sadalamaq;
Nəticə 3	Yanıqların dərəcəsinə təyin etmək, yanıqlar, istilik vurmaları və bayılma zamanı

Nəticə 4 ilk yardım qaydalarını nümayiş etdirmək;
Müəyyən edilmiş prosedurları, ərazinin ətraf mühitinin mühafizəsi, təbii irsin qorunması tələblərini sadalamaq.

Bölmə 6: İstehsalçının texniki şərtlərini, iş və texniki xidmət planlarını şərh etmək

Öyrənmə nəticələri:

Nəticə 1 Müvafiq normativ sənədləri sadalamaq və onların fəaliyyətə necə təsir etdiyini izah etmək;

Nəticə 2 Fəaliyyətə təsir edə bilən hər hansı bir anomaliyanı müəyyən etmək və onları müvafiq fərdi şəxslər ilə əlaqələndirmək;

Nəticə 3 Fəaliyyətə təsir edə bilən informasiya və məlumatları təhlil etmək (məsələn, hava şəraiti) və onu aidiyyəti şəxslər ilə əlaqələndirmək;

Nəticə 4 Planlaşdırılan qrafiki təhlil etmək və hər hansı bir anomaliyanı aidiyyəti şəxslər ilə əlaqələndirmək;

Nəticə 5 Fövqəladə hallar zamanı xəbərdarlıq sistemləri ilə bağlı qaydaları sadalamaq;

Nəticə 6 Hadisə və ya sistem nasazlıqları və ya xətalara bağlı ehtiyat planlarını izah etmək.

Bölmə 7: Nöqsan və təhlükələr barədə dərhal məlumat vermək, vəzifə təlimatlarını anlamaq və tətbiq etmək, istismar qeydlərini aparmaq və saxlamaq

Öyrənmə nəticələri:

Nəticə 1 Nöqsanlar və təhlükələr barədə məlumat vermək üçün müvafiq statistik məlumatların mənbəyini müəyyən etmək;

Nəticə 2 Müvafiq statistik məlumatların seçilməsi, qeydə alınması, istehsal nəticələrinin təfərrüatlarını əhatə edən hesabatın hazırlanması işlərini nümayiş etdirmək;

Nəticə 3 Texniki məlumatların dəqiq şəkildə toplanması və təqdim edilməsi və sənədləşdirmə işlərinin aparılması qaydalarını nümayiş etdirmək.

Bölmə 8: Tələb olunan protokol normalarına uyğun olaraq elektron kommunikasiya avadanlıqlarının tətbiqi qaydalarını nümayiş etdirmək

Öyrənmə nəticələri:

Nəticə 1 Müvafiq avadanlıqların istismarı ilə bağlı təhlükəsizlik və texniki tələbləri izah etmək;

Nəticə 2 Protokola uyğun olaraq avadanlığın istifadəsini göstərmək;

Nəticə 3 Avadanlığın göstəricilərinin monitorinqi və qeydə alınması üçün müvafiq prosedurları və nasazlıqların baş verməsi zamanı hansı tədbirlərin həyata keçirilməli olduğunu izah etmək.

Yuxarıdakı sahələr üzrə təlim keçmiş şəxs aşağıdakı vəzifə və fəaliyyətləri yerinə yetirə bilər:

Əsas vəzifələrin (V) və vəzifələr daxilində fəaliyyətlərin (F) siyahısı ¹

- V.1. Planlaşdırma və hazırlıq işləri:
- F.1.1. Müvafiq peşə sağlamlığı və əməyin təhlükəsizliyi tələblərini müəyyən etmək və onlara riayət etmək;
 - F.1.2. İş tapşırığını aidiyyəti şəxslər ilə birgə nəzərdən keçirmək və yoxlamaq;
 - F.1.3. Texnikada müvafiq mexanizmləri qurmaq, aktivləşdirmək və sazlamaq üçün müvafiq işlər görmək;
 - F.1.4. Avadanlıqlarda olan nasazlıqları aşkar etmək üçün texnikanın işləməsini müşahidə etmək və onun işinə qulaq asmaq;
 - F.1.5. Müəyyən edilmiş prosedurlara, ərazinin ətraf mühitin mühafizəsi, təbii irsin qorunması tələblərinə uyğun olaraq texnikanın işini planlaşdırmaq;
 - F.1.6. Yanacaq, əlavə mal və ehtiyat təchizatını yoxlamaq.
- V.2. Traktoru işə hazırlamaq:
- F.2.1. İş yerində peşə sağlamlığı və əməyin təhlükəsizliyi normalarına riayət etmək və təhlükəsizlik ilə bağlı risklər barədə nəzarətçiyə xəbər vermək;
 - F.2.2. İstifadə etməzdən əvvəl istehsalçının texniki şərtlərinə və istismar tələblərinə uyğun olaraq texnikanı ümumi şəkildə yoxlamaq;
 - F.2.3. İstismar tələblərinə uyğun olaraq əlavə edilmiş avadanlıqları müəyyən etmək və seçmək, onların təhlükəsizliyini yoxlamaq və işə salmaq;
 - F.2.4. Texnikada və avadanlıqda mövcud olan və təmirinə ehtiyac duyulan qüsurlar və ya nasazlıqları aşkar etmək və bu barədə müvafiq şəxslərə məlumat vermək.
- V.3. Texnikanı istismar etmək:
- F.3.1. Suvarılan sahəni fərdi irriqasiya işlərinin aparılması üçün mümkün kiçik sahələrə bölmək və hər bir sahə üçün xarakterik olan irriqasiya avadanlığını müəyyən etmək;
 - F.3.2. İstehsalçının texniki şərtlərinə və təlimatlarına uyğun olaraq maksimal effektivlik səviyyəsini əldə etmək və məhsuldarlıq səviyyəsini daha da yüksəltmək məqsədilə traktor və texnika üçün müvafiq istismar qaydalarını tətbiq etmək;
 - F.3.3. Texnikanın yanacaq sərfiyyatını minimum səviyyəyə endirmək səylərinə və tələblərinə uyğun olaraq istismar prosesi ilə bağlı olan ətraf mühitə mənfi təsirləri qəbul etmək və onların həcmi azaltmaq.
- V.4. Traktor vasitəsilə görülən işlər:
- F.4.1. Maşınları, elektron və ya mexaniki boltlar və alətlər vasitəsilə traktorlara qoşulan kotanlar, disklər, səpici və yığıcı kimi əlavə avadanlıqları istismar etmək;
 - F.4.2. Məhsulları, alət və avadanlıqları aparmaq, kənd təsərrüfatı işçilərini iş yerinə aparmaq və gətirmək üçün traktoru sürmək;
 - F.4.3. Məhsulları əkmək, gübrələr, toz və səpinti işlərini həyata keçirmək üçün toxumsəpən maşın və texniki səpicilər kimi qoşqulu maşınlardan istifadə etmək;
 - F.4.4. Həşəratlara, kiflərə, alaq otlarının böyüməsinə və xəstəliklərə nəzarət etmək üçün əl pulverizatorundan istifadə etməklə gübrələr və ya zərərvericilərə qarşı digər məhlullar səpmək;
 - F.4.5. Xüsusi material və ya kimyəvi maddələri qarışdırmaq, məhlulları, tozları və ya toxumları əkin və ya səpin texnikasına tökmək;
 - F.4.6. Daşına bilən kəmərlər və ya arx sistemlərindən istifadə etməklə torpağı suvarmaq, arxlara və ya kəmərlərə, nasoslara texniki xidmət göstərmək;

¹ Müvafiq sahə üçün olan peşə standartındakı ilə eynidir.

F.4.7. Məhsulun əkilməsi, əlaq otlarının təmizlənməsi və ya məhsulun yığılması prosesinə cəlb olunan işçi heyətinin fəaliyyətinə rəhbərlik etmək və monitorinq etmək.

V.5. Maşınlarla işləri tamamlamaq və yoxlamaq:

F.5.1. İstehsalçının texniki şərtlərinə və müəssisənin tələblərinə uyğun olaraq nəzarət prosedurlarını həyata keçirmək;

F.5.2. Maşınların işini və funksiyalarını, o cümlədən qoşquları, əyləc və idarəetmə sistemlərini yoxlamaq və aşkar edilən nasazlıqları aradan qaldırmaq;

F.5.3. Müəssisənin tələblərinə uyğun olaraq traktorlarda və əlavə edilmiş qoşqularda aşkar edilən nasazlıqları, xətalara, pozuntuları və ya zədələri araşdırmaq və müvafiq şəxslərə məlumat vermək;

F.5.4. Lazım olduğu təqdirdə maşın və əlavə edilmiş qoşquları təmizləmək, onların təhlükəsizliyini təmin etmək və park etmək.

F.5.5. Müəssisənin tələblərinə uyğun olaraq sənaye standartları əsasında maşınlar ilə bağlı texniki xidmət hesabatlarını hazırlamaq.

V.6. Maşınlara texniki xidmət göstərmək:

F.6.1. İstifadə zamanı traktorların işinə və effektivliyinə nəzarət etmək;

F.6.2. İstifadədən sonra istehsalçının tövsiyələrinə və müəssisənin tələblərinə uyğun olaraq texnikanı gözdən keçirmək və nasazlıqları aşkar etmək;

F.6.3. İş prosesi zamanı mayeləri yoxlamaq, tamamlamaq və yağ dəyişmə prosesini həyata keçirmək;

F.6.4. İstehsalçının tövsiyələrinə və müəssisənin tələblərinə uyğun olaraq müntəzəm proqramlaşdırılmış texniki xidmət göstərmək;

F.6.5. Ərazinin ətraf mühitinin idarə edilməsi planına uyğun olaraq saxlama və dayanacaq sahələrini təmizləmək, tullantıları atmaq və ya materialları yenidən emal etmək.

V.7. Qeydlərin aparılması və hesabatlıq:

F.7.1. Sadə təmir işləri aparmaq, bu barədə və kənar xidmət tələb edilən digər məsələlər barəsində rəhbərliyə məlumat vermək;

F.7.2. İstismar proseduruna uyğun olaraq statistik məlumatları və qeydləri aparmaq / yeniləmək, informasiyanı qeydə almaq və emal etmək;

F.7.3. Profilaktik texniki xidmət barədə qeydlər aparmaq (traktor və texnika).

C.3. TƏLİM İLƏ BAĞLI XÜSUSİ MƏLUMAT

C.3.1. TƏLİMİN NÖVLƏRİ

Bu peşə üçün zəruri səriştələr aşağıda göstərilən təlim metodları vasitəsilə əldə edilə bilər:

Formal təlim

Təvsiyə olunan formal təlim	Uyğun gələn təlim növü	Qeydlər
Tam orta təhsil ²		
Texniki peşə təhsili və ya akkreditasiyadan keçmiş təlim müəssisəsində təlim	☒	İlkin təlim akkreditasiyadan keçmiş peşə məktəbləri və sertifikatlaşdırılmış müəssisələr tərəfindən təşkil olunur. Bu təlim praktikadan qazanılan geniş təcrübə ilə əlaqələndirilməlidir. Yalnız praktiki təlim keçirildiyi hallarda səriştələrin tanınması haqqında sənəd əldə etmək üçün işçinin əlavə nəzəri təlim keçməsi və qiymətləndirilməsinə ehtiyac var.
Orta ixtisas təhsili		
Ali təhsil		
Digər:		

Qeyri-formal və (və ya) informal təlim tələb olunan səriştələrin genişləndirilməsinə şərait yarada bilər. Bəzən traktorçu zəruri səriştələri yalnız qeyri-formal və (və ya) informal təlim vasitəsi ilə əldə edə bilər.

Qeyri-formal təlim

Təcrübədən məlumdur ki, qeyri-formal təlimin ən yaxşı yolu iş yerində öyrənməkdir. Bu zaman iş yerində həyata keçirilən təlimə məktəblər və təlim mərkəzlərində, yaxud səriştəli usta/rəhbər tərəfindən keçilən fərdi nəzəri təlim əlavə olunur və iş yerində birbaşa praktiki istiqamətvermə ilə tamamlanır.

İnformal təlim

İnformal təlim, kütləvi informasiya vasitələri və sosial şəbəkələr vasitəsi ilə də mümkündür. O, tələb olunan nəzəri və təcrübə bilikləri verə bilər, ancaq ölçülməsi və müşahidə edilməsi çətindir, yalnız fərdi qiymətləndirmə vasitəsi ilə aşkar edilə bilər.

² Ümumi orta təhsil ölkə vətəndaşları üçün icbari xarakter daşdığından cədvəldə əks olunmayıb.

C.3.2. TƏLİMİN İSTİQAMƏTİ

Traktorçu üçün ənənəvi təlim istiqaməti orta məktəbdən sonra alınmış təlimlərdən, müəssisələrdə keçirilmiş təcrübədən ibarətdir. Yuxarıda təsvir edildiyi kimi, təlim istiqamətləri bütün səviyyələrdə qeyri-formal və ya informal təlimdən də ibarət ola bilər.

C.3.3. ƏVVƏLKİ TƏLİMİN TANINMASI³

Gələcəkdə traktorçuluq sahəsində ən azı iki il təcrübəsi olanlar sərişlərin yoxlanması üçün imtahana müraciət edə və yalnız imtahanı keçdikdən sonra sərişlərin tanınması haqqında rəsmi sənəd əldə edə bilər.

³ Azərbaycanca sərişlərin tanınması üçün qiymətləndirmə sistemi hazırda mövcud deyildir.